

PAPE XX. STOLJEĆA I II. VATIKANSKI SABOR O LATINSKOME JEZIKU

Papa sv. Pio X.: »Jezik Rimske Crkve je latinski. Zbog toga je zabranjeno pjevati bilo što na narodnome jeziku za vrijeme svečane liturgijske službe, a pogotovo pjevati na narodnome jeziku promjenjive ili nepromjenjive dijelove Mise i Časoslova« (*motuproprij* »Tra le sollecitudini« o crkvenoj glazbi, od 22. studenoga 1903., br. 7)

Papa Pio XI.: »Upravo stoga što prigrnjuje sve narode i što će trajati do konca vremena, Crkva po samoj svojoj naravi zahtijeva jezik koji je univerzalan, nepromjenjiv i nije razgovorni« (apostolsko pismo *Officiorum omnium*, od 1. kolovoza 1922.)

Papa Pio XII.: »Upotreba latinskoga jezika, kako je na snazi u velikome dijelu Crkve, jasan je i plemeniti znak jedinstva i zgodno sredstvo protiv bilo kojega iskrivljanja prave nauke« (enciklika *Mediator Dei*, od 20. studenoga 1947., br. 60).

Papa bl. Ivan XXIII.: »Po samoj svojoj naravi latinski je jezik najprikladniji za promicanje svakoga oblika kulture među narodima. On ne izaziva nikakvu ljubomoru. Ne daje prednost nijednome narodu nego se s jednakom nepristranošću predstavlja svima te je svima jednako prihvatljiv. A ne smijemo previdjeti niti značajnu plemenitost formalnoga ustrojstva latinskoga jezika. Njegov jezgrovit, raznovrstan i skladan stil, pun uzvišenoga dostojanstva, omogućava jedinstvenu jasnoću i upečatljivost izričaja. Zbog toga je Apostolska Stolica uvijek nastojala očuvati latinski jezik, smatrajući ga dostojnim uporabe u vršenju njezine učiteljske vlasti, poput sjajnoga ruha za njezin nebeski nauk i svete zakone. Nadalje, Crkva traži od svojih posvećenih službenika da ga upotrebljavaju, jer tako čineći, tkogod oni bili, postaju sposobnijima upoznati se s nakanama Svete Stolice u pogledu bilo kojega pitanja te lakše komunicirati s Rimom i jedni s drugima... „Upravo stoga što prigrnjuje sve narode i što će trajati do konca vremena, Crkva po samoj svojoj naravi zahtijeva jezik koji je univerzalan, nepromjenjiv i nije razgovorni“... Suvremeni su jezici podložni mijenama, a nijedan jezik svojim autoritetom ne nadvisuje drugi. Zbog toga, kad bi istine Katoličke Crkve bile povjerene nekima od njih, značenje tih istina ne bi bilo svakome bjelodano s dovoljnom jasnoćom i preciznošću. Osim toga, ne bi postojao jezik koji bi služio kao zajedničko i postojano mjerilo za prosudbu točnoga značenja drugih prijevoda. A takav je jezik upravo latinski. On je ustaljen i ne mijenja se. Već odavno nije podložan utjecajima promjene značenja riječi, što je inače redovita posljedica svakodnevnog govorne uporabe... Na posljetku, dostojanstvo Katoličke Crkve daleko nadvisuje dostojanstvo bilo kojega čisto ljudskoga društva, budući da je njezin utemeljitelj Krist Gospodin. Stoga je posve prikladno da jezik kojim se služi bude plemenit, uzvišen i ne razgovorni. Osim toga, latinski se jezik može nazvati uistinu katoličkim. On predstavlja vrata za pravilno razumijevanje pisaca kršćanske starine i dokumenata crkvenoga Učiteljstva. Također je najučinkovitija poveznica koja u divnome nastavljanju povezuje današnju Crkvu s Crkvom prošlosti i budućnosti. Ne može se sumnjati u odgojnu i obrazovnu vrijednost jezika i poučne književnosti Rimljana, koji predstavljaju vrlo učinkovitu vježbu za nježne mladenačke umove. Oni uvježbavaju, pomažu u dozrijevanju i usavršavaju glavne sposobnosti razuma i duha. Izoštravaju um i omogućavaju bistrinu prosudbe. Pomažu mladome umu točno shvatiti stvari i razviti ispravan smisao za vrijednosti. To je također sredstvo za

poučavanje dubokoumnoga razmišljanja i govorenja... Upotreba latinskoga jezika u novije je vrijeme na mnogim mjestima stavljena u pitanje, te mnogi pitaju za mišljenje Apostolske Stolice u tome pogledu. Zbog toga smo odlučili izdati ovaj dokument kako bismo osigurali da se zadrži drevna i neprekinuta uporaba latinskoga jezika te da se ona ponovno uvede gdje je to potrebno... Veliko mnoštvo ljudi prekomjerno opčinjenih čudesnim napretkom znanosti stavlja sebi u zadaću dokinuti ili smanjiti učenje latinskoga jezika i drugih srodnih predmeta. No ipak, najveći utisak na um izvršavaju one stvari koje tješnje odgovaraju čovjekovoj prirodi i dostojanstvu. Stoga treba uložiti najveću revnost u stjecanje onoga što odgaja i oplemenjuje um. U protivnome bi bijedna smrtna stvorenja mogla postati nalik strojevima koje grade — hladna, tvrda i lišena ljubavi... Biskupi i vrhovni poglavari redovničkih zajednica... neka bdiju da nijedan od njihovih podložnika ne bi, u revnosti za novotarijama, pisao protiv upotrebe latinskoga jezika u poučavanju na višim teološkim ili liturgijskim studijima, i da ne bi vlastitim rasuđivanjem omalovažavao odredbu Svete Stolice u ovome pitanju, ili je pogrješno tumačio... Profesori svetih nauka na sveučilištima ili u sjemeništima trebaju govoriti latinski i služiti se latinskim udžbenicima. Ukoliko neki zbog nepoznavanja latinskoga jezika ne mogu obdržavati ove odredbe, neka ih se postupno zamijeni profesorima koji su prikladni za ovaj zadatak... Budući da je latinski živi jezik Crkve, mora ga se obogatiti novim riječima koje su prikladne i primjerene za izricanje suvremenih stvari; neka te riječi budu jednoobrazne i univerzalne u načinu primjenjivanja, te sročene u skladu s duhom staroga latinskog jezika« (apostolska konstitucija *Veterum sapientia* od 22. veljače 1962., br. 3—4; 6—11).

Papa Pavao VI.: »Drugi vatikanski koncil se u ovome pitanju izjasnio na promišljeni i svečani način (usp. Konstituciju *Sacrosanctum Concilium*, br. 101 § 1) te su u kasnijim uputama izdane detaljne odredbe: u prvoj Uputi za točnu primjenu Konstitucije o svetoj liturgiji, objavljenoj 26. rujna 1964., određeno je sljedeće: „Prilikom moljenja službe časova u koru, klerici su obvezani upotrebljavati latinski jezik” (br. 85); a u drugoj uputi koja se bavi jezikom koji treba upotrebljavati u slavlju časoslova i »konventualne« Mise, zajedničke Mise u redovnika, objavljenoj 23. studenoga 1965., ova je odredba potvrđena... Ovdje se, naime, ne radi samo o zadržavanju latinskoga jezika u korskoj službi — jer latinski jezik ima nesumnjivo dostojanstvo i važno ga je brižno čuvati, budući da on u Latinskoj crkvi predstavlja plodan izvor kršćanske civilizacije i bogatu riznicu pobožnosti — nego i o tome da se kvaliteta, ljepota i izvorna snaga latinskih molitava i napjeva očuva netaknutom. Radi se, naime, o korskoj službi koju izvode „glasovi milozvučno raspjevane Crkve”, i koju su vaši utemeljitelji, učitelji i svetcu na nebu, kao sjajna svjetlila vaših redovničkih obitelji, predali vama. Ne smiju se potcjenjivati predaje prethodnika koji su tijekom stoljeća izgrađivali vašu slavu. Ovaj način moljenja Božje službe u koru bio je jedan od glavnih razloga čvrstoće i sretnoga razvitka vaših redovničkih obitelji... Što vam se čini, koji bi jezik ili koji napjev u trenutnim prilikama mogao zamijeniti ove oblike katoličke pobožnosti koje ste do sada upotrebljavali? Potrebno je dobro promisliti, kako se stvari ne bi pogoršale nakon što se odbaci ova časna baština. Naime, postoji bojazan da bi se korska služba mogla svesti na nekakvo bezoblično recitiranje, čije biste siromaštvo i monotoniju upravo vi prvi iskusili« (apostolsko pismo *Sacrificium laudis* o upotrebi latinskoga jezika u korskoj službi, od 15. kolovoza 1966.)

Ivan Pavao II.: »Ipak, postoje i oni koji su, odgojeni u staroj latinskoj liturgiji, iskusili nedostatak ovoga „jednog jezika” koji je po svemu svijetu bio izričaj jedinstva

Crkve, a svojim je dostojanstvenim značajem pobuđivao dubok osjećaj za euharistijsko otajstvo. Stoga je nužno pokazati ne samo razumijevanje nego i potpuno poštovanje prema tim osjećajima i željama. Koliko je moguće, tim osjećajima i željama valja izići ususret, kao što je, uostalom, predviđeno novim odredbama. Rimska Crkva ima osobite obveze prema latinskome jeziku, veličanstvenome jeziku drevnoga Rima, te ih treba i očitovati kadgod se za to pruža prilika« (apostolsko pismo *Dominicae cenae* o otajstvu i štovanju Euharistije, od 24. veljače 1980., br. 10).

Dokumenti II. vatikanskog sabora

Konstitucija *Sacrosanctum Concilium*: »U latinskim obredima treba sačuvati latinski jezik, osim gdje postoji posebna povlastica« (br. 36); »Valja se pobrinuti da vjernici znadu i latinski izgovarati ili pjevati dijelove misnoga reda što spadaju na njih« (br. 54); »Prema stoljetnoj predaji latinskoga obreda, klerici neka u božanskome časoslovu zadrže latinski jezik« (br. 101).

Konstitucija *Dei Verbum*: »Crkva je... uvijek u časti držala druge istočne i latinske prijevode [Svetoga pisma], osobito onaj koji zovu *Vulgatom*« (br. 22).

Dekret *Optatam totius*: »Prije nego sjemeništarcu započnu u pravome smislu crkveni studij... trebaju vladati latinskim jezikom koji će im omogućiti da razumiju i da se služe tolikim znanstvenim vrelima i crkvenim dokumentima« (br. 13).